

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของชนชั้นกลางในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ครั้งนี้ สามารถสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

สรุป

บทบาทการมีส่วนร่วมของชนชั้นกลางในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเทศบาลนครเชียงใหม่ที่ผ่านมา

1.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

จากการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อายุน้อยกว่า 30 ปี มีภูมิลำเนาเดิมในเขตเมืองเชียงใหม่ประกอบอาชีพอิสระและอาชีพอื่น ๆ มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท มีที่พักอาศัยเป็นของตัวเองและมีตำแหน่งงานทางสังคม โดยไม่ได้เป็นสมาชิกใด ๆ

1.2 การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องหรือสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าชนชั้นกลางมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องหรือสร้างปัญหาในระดับปานกลางถึงระดับมาก เพราะเป็นกลุ่มที่อาศัยหรือมาทำงานในพื้นที่ ซึ่งการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันและกิจกรรมจากการทำงานของชนชั้นกลางล้วนมีส่วนส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ และกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าชนชั้นกลางมีความเกี่ยวข้องหรือสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องหรือสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมของชนชั้นกลางในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาเดิมและลักษณะงานประจำที่แตกต่างกัน พบว่า ทั้งภูมิลำเนาเดิมและลักษณะงานประจำของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับความเห็นต่อการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องหรือสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมของชนชั้นกลางในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

1.3 สาเหตุที่ทำให้เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าสาเหตุที่ทำให้เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของชนชั้นกลางในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่เกิดจากความรู้ ความเข้าใจและความสำนึกในความสำคัญของปัญหาที่มีค่อนข้างน้อยและนิสัยความเคยชิน และกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าสาเหตุที่ทำให้ชนชั้นกลางเกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เพราะนิสัยความเคยชิน เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้ชนชั้นกลางเกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ระหว่าง กลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาเดิมและลักษณะงานประจำที่แตกต่างกัน พบว่า ภูมิลำเนาเดิมของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับสาเหตุที่ทำให้ชนชั้นกลางเกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนลักษณะงานประจำของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้ชนชั้นกลางเกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = 0.05$

1.4 การได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า ได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลางถึงระดับมาก ทั้งในด้านค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น เช่น ค่าน้ำมัน ค่าไฟฟ้า ค่าเก็บขยะ ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ และกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นว่าชนชั้นกลางได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ในระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่ชนชั้นกลางได้รับจากปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาเดิม และลักษณะงานประจำที่แตกต่างกัน พบว่า ภูมิลำเนาเดิมของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่ชนชั้นกลางได้รับจากปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนลักษณะงานประจำของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่ชนชั้นกลางได้รับจากปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = 0.001$

1.5 บทบาทการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมา

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า ชนชั้นกลางมีบทบาทในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมค่อนข้างน้อย และกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเห็นว่าบทบาทของชนชั้นกลางในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่ผ่านมา มีบทบาทน้อยมาก

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของชนชั้นกลางในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่ผ่านมา ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาเดิม และลักษณะงานประจำที่แตกต่างกัน พบว่า ภูมิลำเนาเดิมและลักษณะงานประจำของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของชนชั้นกลางในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่ผ่านมา

แนวทางในการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของชนชั้นกลางในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเทศบาลนครเชียงใหม่

2.1 แนวทางในการแก้สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาคควรสร้างจิตสำนึกให้ชนชั้นกลางเห็นถึงความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมและผลกระทบทั้งระยะสั้นและระยะยาว รณรงค์ กระตุ้น ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นการจัดการปัญหาโดยประชาชนมีส่วนร่วม มีความรับผิดชอบต่อสังคม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องออกกฎระเบียบมาตรการต่าง ๆ ให้รับรู้อย่างชัดเจน ทัวถึง และดำเนินการจัดการปัญหาอย่างจริงจัง และกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าแนวทางในการแก้สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมของชนชั้นกลางในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ คือ ควรสร้างความตระหนัก เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการแก้สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมของชนชั้นกลางในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาเดิม และลักษณะงานประจำที่แตกต่างกัน พบว่า ภูมิลำเนาเดิมของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการแก้สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมของชนชั้นกลางในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนลักษณะงานประจำของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการแก้สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมของชนชั้นกลางในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = 0.05$

2.2 การเพิ่มบทบาทในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในอนาคต

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า ชนชั้นกลางควรเพิ่มบทบาทของตนเองให้มากขึ้น เพราะเป็นผู้เกี่ยวข้องกัปัญหาทั้งเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดปัญหาและเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาโดยตรง และกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นว่าชนชั้นกลางควรเพิ่มบทบาทอีกบ้างในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ในอนาคตเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการเพิ่มบทบาทของชนชั้นกลาง

ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ในอนาคต ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มี ภูมิฐานะเดิม และลักษณะงานประจำที่ต่างกัน พบว่า ภูมิฐานะเดิมของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความ สัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการเพิ่มบทบาทของชนชั้นกลางในการจัดการ ปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ในอนาคต ส่วนลักษณะงานประจำของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการเพิ่มบทบาทของชนชั้นกลางในการ จัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ในอนาคต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = 0.05$

2.3 ลักษณะของบทบาทที่ควรเพิ่มขึ้นในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าบทบาทสำคัญที่ควรมอบหมาย ให้ชนชั้นกลางในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ว่า ควรต้องร่วมมือช่วย กันสอดส่องดูแลปัญหาไม่ให้เพิ่มมากขึ้นและช่วยกันร่วมรณรงค์เผยแพร่ความรู้ และกลุ่มตัวอย่างที่ ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าบทบาทสำคัญที่ควรมอบหมายให้ชนชั้นกลางในการจัดการ ปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ คือ สอดส่องดูแลปัญหา เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทสำคัญที่ควรมอบหมายให้ชนชั้นกลางในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิฐานะเดิม และลักษณะงานประจำที่ แยกต่างกัน พบว่า ภูมิฐานะเดิมของกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาท สำคัญที่ควรมอบหมายให้ชนชั้นกลางในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนลักษณะงานประจำของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทสำคัญที่ ควรมอบหมายให้ชนชั้นกลางในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = 0.01$

2.4 แนวทางดำเนินงานเพื่อเพิ่มบทบาทในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า แนวทางในการดำเนินงานเพื่อ เพิ่มบทบาทชนชั้นกลางในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ คือ หน่วยงาน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต้องประสานงานร่วมมือกันจัด โครงการต่าง ๆ เพื่อให้ชนชั้นกลางตระหนักถึง ความสำคัญของปัญหา สนับสนุนและเปิดโอกาสให้ชนชั้นกลางได้มีการรวมกลุ่มจัดกิจกรรม และ ให้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และกลุ่ม ตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าแนวทางในการดำเนินงานเพื่อเพิ่มบทบาทชนชั้นกลาง ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ คือ การรณรงค์ทั่วไป เมื่อวิเคราะห์

ความสัมพันธ์ของความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงานเพื่อเพิ่มบทบาทชนชั้นกลางในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิฐานะเดิมและลักษณะงานประจำที่แตกต่างกัน พบว่า ภูมิฐานะเดิมของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงานเพื่อเพิ่มบทบาทของชนชั้นกลางในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = 0.05$ ส่วนลักษณะงานประจำของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงานเพื่อเพิ่มบทบาทชนชั้นกลางในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ข้อเสนออื่น ๆ

ชนชั้นกลางควรมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการประเมินสภาพปัญหา วิเคราะห์ปัญหา กำหนดนโยบาย กลยุทธ์ในการดำเนินงาน และเป้าหมายของแผนปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ของหน่วยงานต่าง ๆ โดยอาจเข้าร่วมประชุม สัมมนา อบรม ในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ รวมถึงการตรวจสอบกระบวนการงบประมาณที่ใช้ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม

ปัญหาด้านขยะ พบว่า ชนชั้นกลางควรมีการจัดการขยะที่เหมาะสม มีความตระหนักในการใช้ผลิตภัณฑ์ วัสดุธรรมชาติ มีระเบียบวินัยในการทิ้งขยะ มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และควรมีมาตรการลงโทษที่ชัดเจน

ปัญหาน้ำเสีย พบว่า ชนชั้นกลางควรมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสีย โดยควรมีการกำจัดน้ำเสียภายในครัวเรือนก่อนปล่อยทิ้งลงท่อลงแหล่งน้ำ เทศบาลควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ถึงปัญหาน้ำเสีย ควรจัดทำระบบบำบัดน้ำเสียให้มีประสิทธิภาพ มีการขุดลอกท่อระบายน้ำอย่างสม่ำเสมอ

ปัญหาด้านอากาศ พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่มาจากไอเสียรถยนต์ ชนชั้นกลางควรตระหนักถึงการใช้รถและตรวจสภาพรถอย่างสม่ำเสมอ ช่วยปลูกต้นไม้ การใช้จักรยาน การเดินทางด้วยระบบขนส่งมวลชน เทศบาลควรรอก พรบ.การใช้รถ การตรวจจับควันดำ การจัดการปริมาณฝุ่น ส่งเสริมการปลูกต้นไม้ รณรงค์การใช้จักรยาน และจัดระบบขนส่งมวลชนให้มีประสิทธิภาพ

ปัญหาด้านภูมิทัศน์ พบว่า ชนชั้นกลางควรตระหนักถึงปัญหา และเทศบาลควรรอก กฎหมาย ระเบียบที่ควบคุมการก่อสร้างและการติดตั้งป้ายตามที่ต่าง ๆ

ปัญหาด้านการจราจร พบว่า ชนชั้นกลางควรให้ความตระหนักและร่วมมือในการแก้ไข ปัญหาการจราจร ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดเส้นทางรถโดยสารให้เหมาะสม รณรงค์การใช้รถใช้ถนน ลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเข้มงวด รณรงค์การใช้จักรยาน จัดระบบขนส่งมวลชน ปรับปรุงและขยายพื้นที่ผิวการจราจร

ปัญหาด้านการใช้พลังงาน พบว่า ชนชั้นกลางควรร่วมรณรงค์การประหยัดพลังงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนประหยัดพลังงานมากขึ้น และเน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่สาธารณะ พบว่า ชนชั้นกลางควรตระหนักในปัญหาและให้ความร่วมมือในการแก้ไข หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการรณรงค์ ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในการใช้พื้นที่ร่วมกัน

อภิปรายผล

การศึกษามหาภาคการมีส่วนร่วมของชนชั้นกลางในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ครั้งนี้ มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการศึกษาที่พบว่า ชนชั้นกลางมีบทบาทในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่ผ่านมาค่อนข้างน้อย มีส่วนเกี่ยวข้องหรือสร้างปัญหาปานกลาง โดยสาเหตุที่ทำให้เกี่ยวข้องกับปัญหาคือ ความเคยชิน ทั้งนี้เนื่องจากชนชั้นกลางเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ในเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งเกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ตามแนวคิดของลิจิตทิวเวคิน (2539) ดังนั้นชนชั้นกลางจึงมีลักษณะทางวัฒนธรรมแบบบริโภคนิยม และมีอาชีพที่มีรายได้ประจำค่อนข้างดี จึงทำให้มุ่งแต่การทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพเป็นหลัก และมีสภาพการดำเนินชีวิตอยู่ในลักษณะที่ต่างคนต่างอยู่ ตามแนวคิดของนิชิ เอียวสรีวงศ์ (2536) ที่กล่าวว่า ชนชั้นกลางเป็นกลุ่มใหม่ที่ไม่สังกัดกลุ่มใด ๆ มีความสัมพันธ์ระหว่างกันในลักษณะไม่ได้เป็นการส่วนบุคคลแต่ถูกกำหนดโดยสัญญาหรือกฎหมาย จึงทำให้ชนชั้นกลางขาดความรู้ความเข้าใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมและขาดการเอาใจใส่ต่อปัญหาที่เกิดขึ้น เนื่องจากคิดว่าตนเองไม่ได้รับผลกระทบโดยตรง และขาดโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหา ตามแนวคิดของทศนีย์ ไทยภักดิ์ (2524) ที่กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมว่าประกอบด้วย การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมติดตามประเมินผล นอกจากนี้ลักษณะดังกล่าวของชนชั้นกลางยังสอดคล้องกับ Anderson (1971) ที่กล่าวถึงลักษณะคติแบบเมืองว่า ประชาชนจะมีความเป็นอยู่แบบปัจเจกบุคคลและครอบครัวนิยม ซึ่งคนส่วนใหญ่ต้องพึ่งตนเอง ทำงานเพื่อตนเองหรือเพื่อครอบครัวของตัวเอง ความผูกพันภายในครอบครัวและเพื่อนบ้านมีน้อย สมาชิกของแต่ละครอบครัวมีสถานที่ทำงานต่างสถานที่และต่างอาชีพ ใช้เวลาส่วนมากในการทำงานเพื่อร่วมกันรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจของครอบครัว การดำเนินชีวิตประจำวันผูกพันกับเวลา การทำงาน การเดินทาง และกิจกรรมต่าง ๆ ของคนในเมืองจะถูกกำหนดโดยเวลา คนส่วนใหญ่ต้องทำงานตามตารางเวลาที่กำหนดไว้ ดังนั้นจึงไม่ค่อยมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมกับสังคม ไม่ได้รับรู้ปัญหาและมีส่วนร่วมรับผิดชอบในปัญหาของสังคม

จากผลการศึกษาที่พบว่า ชนชั้นกลางได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลางถึงระดับมาก โดยได้รับผลกระทบจากปัญหาทั้งในด้านค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น เช่น ค่าน้ำมัน ค่าไฟฟ้า ค่าเก็บขยะ ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ จากปัญหาน้ำเน่าเสีย การจราจรติดขัด อากาศเป็นพิษ ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับ Williams (1997) ที่กล่าวถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมของเมืองที่ประชาชนมีรายได้ในระดับปานกลางถึงระดับสูงว่า จะประสบกับปัญหามลพิษทางน้ำจากชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรม มลพิษทางอากาศจากยานพาหนะ การใช้เชื้อเพลิงคุณภาพต่ำ หรือการให้พลังงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพ การจัดเก็บขยะที่ไม่เพียงพอ ภัยธรรมชาติและภัยพิบัติที่เกิดจากมนุษย์เพิ่มขึ้น เช่น ขยะเป็นพิษ และสอดคล้องกับช้อยอนันต์ สมุทรวานิช (2536) ซึ่งกล่าวถึงเมืองใหญ่ ๆ ว่ามักจะประสบกับปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น ปัญหาความแออัดจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ระบบการขนส่งและการจราจรประสบปัญหาติดขัดไม่คล่องตัว ขาดแคลนน้ำสะอาดเพื่ออุปโภคบริโภค การจัดเก็บขยะยังไม่มีวิธีการที่เหมาะสม ปัญหามลพิษของอากาศ น้ำเสีย และมลพิษทางเสียง ฝุ่นละออง ฯลฯ

จากผลการศึกษาที่พบว่า ชนชั้นกลางควรเพิ่มบทบาทของตนเองในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ให้มากขึ้นกว่าเดิมจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยบทบาทที่ควรเพิ่มขึ้น คือ การที่ชนชั้นกลางต้องร่วมมือช่วยกันสอดส่องดูแลปัญหาไม่ให้เพิ่มมากขึ้นและช่วยกันร่วมรณรงค์เผยแพร่ความรู้ ซึ่งแนวทางในการดำเนินงานเพื่อเพิ่มบทบาท คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ ต้องประสานงานร่วมมือกันส่งเสริมให้ชนชั้นกลางตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมแก่ชนชั้นกลางอย่างแท้จริง พร้อมทั้งสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ชนชั้นกลางได้มีการรวมกลุ่มจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมถึงให้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการวางแผนและจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2540) ที่กล่าวถึงแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อม Agenda 21 ว่าการจัดการในเรื่องสิ่งแวดล้อมจะทำได้ดีที่สุดในเมื่อประชาชนมีส่วนร่วม และรัฐจะต้องส่งเสริม อำนวยความสะดวกให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูล ข่าวสาร มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และเข้าถึงกระบวนการปกครองและกฎหมาย รวมถึงสอดคล้องกับลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการดำเนินงานต่าง ๆ สามารถบรรลุผลสำเร็จของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2532) ที่กล่าวว่าประชาชนควรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่าง ๆ ทั้งการเข้าร่วมในการค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงาน การเข้าร่วมโดยวิธีการให้คำปรึกษาแนะนำ หรือร่วมกำหนด

เป้าหมายและ แนวทางในการดำเนินงานในโครงการต่าง ๆ ทั้งในลักษณะของบุคคลหรือ คณะกรรมการ

นอกจากนี้จากผลการศึกษาที่พบว่า ลักษณะประชากรมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ นั้น สอดคล้องกับการศึกษาของ รุ่ง โพธิ์ศรี (2541) ที่ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองของเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานที่พักอาศัย จะมีความคิดเห็นต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองที่แตกต่างกัน ซึ่งผลจากการศึกษาครั้งนี้ลักษณะประชากรมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ได้แก่ ภูมิฐานะเดิมของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงานเพื่อเพิ่มบทบาทของชนชั้นกลางในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม ลักษณะงานประจำของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้ชนชั้นกลางเกี่ยวข้องกับปัญหา ผลกระทบที่ชนชั้นกลางได้รับจากปัญหา แนวทางในการแก้สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมของชนชั้นกลาง ความเหมาะสมในการเพิ่มบทบาทของชนชั้นกลางในการจัดการปัญหา และบทบาทสำคัญที่ควรมอบหมายให้ชนชั้นกลางในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ดังนั้นแนวทางการดำเนินการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของชนชั้นกลางในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จึงควรต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของลักษณะงานประจำและภูมิฐานะเดิมของชนชั้นกลางที่มีต่อความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ ด้วยเพื่อให้สามารถดำเนินการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถจัดการปัญหาได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. แนวทางการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของชนชั้นกลางในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น เทศบาล ต้องกำหนดนโยบายและกระบวนการในการวางแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยแผนปฏิบัติการต้องมีความยืดหยุ่นเพื่อให้สนองต่อการพัฒนาเมือง นอกจากนี้ต้องรณรงค์ กระตุ้นให้ประชาชนโดยเฉพาะชนชั้นกลางเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย

1.2 ดำเนินการจัดเตรียมแผนปฏิบัติการโดยศึกษารายงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ถึงนโยบายและแผนพัฒนาต่าง ๆ เพื่อให้เห็นภาพรวมของสภาพแวดล้อมเมือง จากนั้น ระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชน โดยเฉพาะชนชั้นกลาง ซึ่งอาจทำโดยการ จัดการประชุม สัมมนา เพื่อสร้างความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อเสนอแนวทางแก้ไข ปัญหาที่เป็นไปได้ และเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหา

1.3 ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานเฉพาะด้านซึ่งควรประกอบไปด้วยบุคลากรที่เป็นตัวแทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และจาก ประชาชนที่เป็นชนชั้นกลาง เพื่อทำหน้าที่ต่าง ๆ เช่น สนับสนุนการดำเนินงานในการกำหนด นโยบายและกลยุทธ์ ประสานกิจกรรมระหว่างหน่วยงานกับองค์กรอื่น ๆ สํารวจ รวบรวม วิเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐานศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อมเพื่อประเมินผลกระทบและหาวิธีการแก้ไขที่สามารถปฏิบัติ ได้ จัดลำดับความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อม กิจกรรม โครงการและการปฏิบัติงาน

1.4 ดำเนินการจัดทำประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะจาก ประชาชน โดยเฉพาะชนชั้นกลาง ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ จัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วย

1.5 ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการโดยมุ่งเน้นการทำงานประสานกันและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็นชนชั้นกลางเป็นหลัก

1.6 ดำเนินการติดตามและประเมินผลการทำงานตามแผนปฏิบัติการอย่างใกล้ชิด รวมถึงผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือและตรวจสอบจาก ประชาชนที่เป็นชนชั้นกลาง

2. สถาบันการศึกษาในทุกระดับชั้น ควรดำเนินการจัดการเรียนการสอนด้านปัญหา สิ่งแวดล้อมแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นชนชั้นกลางในอนาคตได้ตระหนักถึงปัญหา ดังกล่าวและจะได้มีบทบาทต่อการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมต่อไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการต่าง ๆ ในการจัดการปัญหา สิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมของชนชั้นกลางในการจัดการปัญหา สิ่งแวดล้อมในพื้นที่อื่น ๆ